

Alkotmányjogi panaszt nyújtott be Lovász László, az MTA elnöke

Hivatkozással a Közgyűlés és az Elnökség korábbi döntéseire a Magyar Tudományos Akadémia elnöke az MTA nevében alkotmányjogi panaszt nyújtott be. A szöveget teljes terjedelmében közöljük.

2019. SZEPTEMBER 3.

Dr. Sulyok Tamás elnök úr részére Alkotmánybíróság

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A Magyar Tudományos Akadémia elnökeként a Magyar Tudományos Akadémia (1051 Budapest, Széchenyi tér 9.) nevében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja és az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján

alkotmányjogi panaszt nyújtok be a kutatás, fejlesztés és innovációs rendszer intézményrendszerének és finanszírozásának átalakításához szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi LXVIII. törvény (Módtv.) 3. § (3) bekezdése, 10. §-a, valamint 35. §-a, abba foglaltan a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény (KFltv.) módosított 46. § (1) bekezdése ellen, mert sértik – a panaszom indoklásában kifejtettek szerint – az Alaptörvény XIII. és X. cikkét

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Módtv. kifogásolt rendelkezéseit – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – kihirdetésükre visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.

INDOKLÁS

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét az Alaptörvény következő rendelkezéseire alapítja:

Alaptörvény XIII. cikk;

Alaptörvény X. cikk.

Az indoklásban e két cikkről és a rájuk alapított alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról külön-külön fejtem ki állásponatomat.

1. AZ ALAPTÖRVÉNY XIII. CIKKELÉNEK SÉRELME

Az Alaptörvénynek a tulajdonjogot biztosító XIII. cikkét sértik a Módtv.-nek az akadémiai törvény 3. §-át módosító 3. § (3) bekezdése, valamint a Módtv.-nek a KFltv. 46. § (1) és (2) bekezdéseit módosító rendelkezései, mert korlátozzák, ténylegesen elvonják a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogát.

1.1. Az alkotmányjogi panasz befogadhatósága
Az Abtv. 26. § (2), valamint az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közvetlenül törvény vagy más jogszabály elleni alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételei ebben az esetben teljesültek. A tartalmi feltételek a következők: az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére kell hivatkozni, valamint igazolni, hogy a sérelem a panaszost személyében, közvetlenül – bírósági jogalkalmazás nélkül – érte, és a sérelem aktuálisan (a jelenben) fennáll. [Ez az Alkotmánybíróság gyakorlata is, lásd pl. 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat [27], 2013, 1730.]

1.1.1. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme
Az Alaptörvényben biztosított jog, amelynek sérelmét a Magyar Tudományos Akadémia kifogásolja, a tulajdonjog (Alaptörvény XIII. cikk).

1.1.2. A sérelem közvetlensége
Ez a feltétel teljesül, mert a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogának sérelme közvetlenül a törvény alapján, annak hatálybalépésével következik/következett be. A Módtv. 3. § (3) bekezdésével módosított akadémiai törvény – az akadémiai törvény új 3. § (1a) bekezdése – a Módtv. 39. § (2) bekezdése szerint 2019. szeptember 1-től van hatályban. Ettől kezdve az Alaptörvényben biztosított jog sérelme bekövetkezett, és folyamatosan fennmarad.

1.1.3. A sérelemnek a panaszost személyében kell érintenie

Ez a feltétel is teljesül, mivel a Módtv. 3. § (2) bekezdésével módosított, a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 3. § (1a) bekezdése szerint:

„(1a) Az Akadémia feladata a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: KFltv.) 42/B. § (5) bekezdésben, 46. § (1) bekezdésében és 2. mellékletében meghatározottak szerinti főhivatású kutatóhálózat elhelyezését, valamint a kutatóintézeti hálózat működtetését szolgáló, a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonában és ezen kutatóhelyek használatában lévő vagyonelemek használati jogának a KFltv.-ben meghatározottak szerinti biztosítása.”

Hasonlóan a Módtv. 35. §-sal módosított KFltv. 46. § (1) bekezdése:

46. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a 2. melléklet szerinti központi költségvetési szervek elhelyezését, valamint a kutatóintézeti hálózat működtetését szolgáló, a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonában és ezen kutatóhelyek használatában lévő vagyonelemeknek ingyenes használatba bocsátását – a 42/B. § (5) bekezdésének megfelelően – a Magyar Tudományos Akadémia biztosítja.

Az imént idézett törvényhelyen említett 42/B. § (5) bekezdése ezt ismétli azzal, hogy:

A (3) bekezdés szerinti közfeladat ellátásához szükséges működés feltételeit az ELKH Titkárság – és a 46. § (1) bekezdésben meghatározott vagyonelemek erejéig a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (a továbbiakban: Magyar Tudományos Akadémia tv.) 3. § (1a) bekezdésben meghatározott feladata keretei között a Magyar Tudományos Akadémia – biztosítja. A kiemelt szövegrészben említett „közfeladat” a Magyar Tudományos Akadémia saját vagyonának ingyenes használatba adása.

Mindez elegendő a Magyar Tudományos Akadémia személyes érintettségének igazolására.

1.1.4. A sérelem jelenbeli

A Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogát ért sérelem jelenbeliségét a Módtv. hatálybalépésének napja – 2019. augusztus 1., illetve 2019. szeptember 1. [Módtv. 39. § (1)] – adja, amellyel a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogát ért sérelem ex lege legkésőbb a második időpontban bekövetkezett, és attól kezdve – mint állapot – jelenbeli.

1.1.5. A panasz benyújtására nyitva álló határidő

Az Abtv. § alapján a 26. § (2) bekezdése szerinti panaszt a kifogásolt jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül kell benyújtani [Abtv. 30. § (4) bekezdés]. A Módtv. fent említett hatálybalépésétől a jelen panasz benyújtásáig ez a határidő nem telt el.

1.2. Az alaptörvényben biztosított jog sérelme

Ebben a pontban a Magyar Tudományos Akadémia bemutatja, miben áll és miért ütközik az Alaptörvénybe tulajdonának sérelme.

1.2.1. A Magyar Tudományos Akadémia tulajdona alkotmányosan védett tulajdon

A Magyar Tudományos Akadémia tulajdonát az akadémiai törvény (1994. évi XL. törvény és módosításai; MTAtv.) határozza meg a következőképpen:

23. § (1) Az Akadémia a feladatai ellátása érdekében a vagyonával önállóan gazdálkodik, ennek részletes szabályait az Alapszabály határozza meg.

(2) Az Akadémia vagyonába tartozik az e törvény hatálybalépésével az Akadémiának átadott törzsvagyon és az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény 69. § (1) bekezdése alapján az Akadémiának átadott vagyon (a továbbiakban: az Akadémia vagyona). Az Akadémia vagyonába tartoznak az ingatlanok, az immateriális javak (ideértve a szellemi tulajdont is), a tárgyi eszközök, a pénz, a befektetések és a részesedések is.

(3) Az Akadémia az irányítása alá tartozó költségvetési szervekkel a vagyon használatba adásáról vagyonhasználati szerződést köt. A vagyonhasználati szerződés főbb tartalmi és formai elemeit az Alapszabály tartalmazza.

Maga a Módtv. „a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonában állónak” fogadja el a kutatóintézetek használatában lévő és működtetését (értsd: működését) szolgáló „vagyonelemeket”. A Módtv. saját szavai miatt nem szükséges a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogának részletesebb megalapozása [lásd Módtv. 3. § (3) bekezdés, 35. § – KFltv. 46. § (1) bekezdés].

Megállapítható tehát, hogy a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjoga (vagyona, illetve vagyoni értékű jogai) alkotmányosan védett tulajdon, amely ugyanúgy célvagyon, mint az MMA vagy az egyházak szintén jelentős részben az állam által átadott elemekből származó vagyona. Hasonlóképpen az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdése e) pontja az önkormányzatok tulajdonának alkotmányos

védelmét biztosítja azzal, hogy a helyi önkormányzat „gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat”; a Magyar Tudományos Akadémia az akadémiai törvény 1. §-a szerint, „önkormányzati elven alapuló, jogi személyként működő köztestület” lévén, tulajdona ugyanúgy alkotmányosan védett, mint a helyi vagy területi önkormányzatoké [lásd 64/1993. (XII. 22.) AB határozat 1993, 373 skk. – Lakások és helyiségek bérletéről szóló törvény].

A tulajdon védelme alkotmányosan különben sem a tulajdon forrásán és/vagy szerződmódján alapul – természetesen, ha ezek jogszerűek vagy jogilag már nem kifogásolhatók (pl. elbirtoklás miatt) –, hanem egyedül a tulajdon fennálló, azaz megszerzett mivoltán. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tulajdonjog alkotmányos védelme a megszerzett tulajdont védi, az MTA szerzéséhez pedig a fentiek szerint kétség nem fér.

1.2.2. A tulajdon korlátozásának alkotmányos feltételei nem teljesültek

Az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése szerint (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

A tulajdon kisajátítása – vagy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint [pl. 20/2014. (VII. 3.) AB határozat [155] skk.] ezzel egyenértékű korlátozása – így akkor alkotmányos, ha

kivételesen;

közérdekből;

teljes, feltétlen és azonnali kártalanítással történik.

A további feltételről – „a törvényben meghatározott esetben” – itt nem kell említést tenni, lévén szó eleve törvényről.

1.2.2.1. A kártalanítás hiánya

A kártalanítás hiánya világosan kiderül a Módtv.-ből, amely *expressis verbis* a Magyar Tudományos Akadémia vagyona egy részének ingyenes használatáról szól; ez szerinte a Magyar Tudományos Akadémia kiemelten legfontosabb közfeladata – a Módtv. 3. §-ával módosított MTAtv. 3. § (1a) bekezdése szerint. Mivel a közfeladat ellátása kötelező, ezzel a törvény kötelezővé teszi az Akadémiának, hogy tulajdona egy jelentős részét ellenszolgáltatás nélkül (!) más jogi személy használatába bocsássa. Ráadásul a törvény ezt időbeli korlátozás nélkül írja elő, amikor a mai jogrendünktől meglehetősen idegen szerződés-kötési kötelezettséget állapít meg.

Az Akadémia tulajdonjoga névleg valóban fennmarad, azonban a tulajdonjog minden részjogosítvá-

nya, kivált a rendelkezés és használat joga megszűnt. A törvény idézett rendelkezése a kötelező használatba adásról a rendelkezési jog teljes korlátozása, mert a rendelkezési jog éppen az arról való döntés joga, hogy használatba adja vagy nem a tulajdonos saját (ez esetben döntően) ingatlanát. Legfeljebb annyi joga marad az Akadémiának, hogy a tulajdonában, de más jogi személy használatában (és persze birtokában) lévő ingatlan – de nem feltétlenül, a követhetetlen ingó – tulajdona elidegenítése vagy a vele való más rendelkezés az Akadémia hozzájárulása nélkül nem megengedett. Ha ez a korlátozás alkotmányos, akkor a kifogásolt rendelkezés kisajátítással azonos, mert ezután a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonát ugyanilyen (akkor szintén alkotmányos) törvénnyel – „közfeladatként” – el is lehetne vonni, megállapítva, hogy az MTA „közfeladata” tulajdonának átadása valamely kijelölt szervezetnek. Saját tulajdon átadása vagy használatba adása nem lehet közfeladat, mert a közfeladat folyamatos tevékenység – tudományos kutatómunka, betegellátás, oktatás és hasonlók –, míg a tulajdon használatba adása egyszeri, így nem nevezhető „feladatnak”.

1.2.2.2. A kivételesség és a közérdek

Az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése együtt említi a két feltételt. A tudományos kutatás hatékonyságának növelése nem vitatottan közérdek; egyébként is alapvetően (kevés kivétellel) a törvényhozás határozza meg, mit tekint közérdeknek.

A másik feltétel, a kivételesség a Magyar Tudományos Akadémia szerint egyáltalán nem teljesült. A kivételesség, mely a rendes alapjogi teszt szükségességi (tágon vett arányossági) vizsgálatát helyettesíti, akkor teljesül, ha a tulajdonjogot korlátozó – különösen, mint itt, a ténylegesen elvonó – szabályozás a cél (a közérdek) eléréséhez szükséges lehető legkisebb mértékben korlátozza a tulajdonosi jogokat; csak ilyenkor „kivételes”. Például, ha egy önkormányzat óvodát akar építeni, és van erre alkalmas telke, magántulajdont nem sajátíthat ki.

A Módtv. esetében a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonának korlátozása semmiképpen nem kivételes, mert a cél eléréséhez nem szükséges. A tudományos kutatóhálózat hatékonyságának növelése elérhető lett volna a kutatóhálózatnak az MTA tulajdonában maradásával; a tulajdonjog majdnem teljes korlátozása nem növelheti a kutatás hatékonyságát, mert az nem a kutatóhelyek elhelyezésére szolgáló ingatlanok és a kutatási eszközök tulajdonosán, hanem a kutatóhelyek és kutatók finanszírozásán, munkafeltételein, munkájuk értékelésén, ösztönzésén stb. múlik. Ha

tehát a cél kutatás hatékonyságának javítása – mely mindig közérdekű –, a hatékonyabb kutatás feltételeit a Magyar Tudományos Akadémia kutatóhálózata képes volt és lett volna biztosítani (pl. erőforrásai növelésével és szervezeti irányítási rendszere javításával).

Ez a törvényalkotó a Módtv.-ből kitűnő álláspontja is. Különböző nehezen lehetne magyarázni, hogy a Módtv. a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézetait változatlan struktúrában és (a Magyar Tudományos Akadémiára utaló „előtag” elhagyását kivéve) változatlan elnevezéssel, az intézetek és központok teljes jogfolytonosságával helyezi át az ELKH-hoz. Az irányító szerv összetételének – kevésbé jogállásának – megváltoztatása, melynek alkotmányossága jelen alkotmányjogi panasznak nem tárgya, semmiképpen nem tette szükségessé a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonjogának korlátozását; hasonló változtatás az Akadémia keretei között – tehát a kutatóhálózat köztestületi irányítás alatti mivoltának megtartásával – lehetséges lett volna. A Módtv. maga többször „működési formaváltásnak” nevezi az átalakítást (Módtv. 35. §), és arról szól, hogy a 2. mellékletben felsorolt (akadémiai) intézetek központi költségvetési szervként „működnek tovább”. Az átalakítás tehát valójában továbbműködést jelent: ebből kitűnik, hogy az Akadémia tulajdonának elvételét nem indokolhatja a kutatóhálózat hatékonyságának növelése; ha az lenne, aligha adna a Módtv. biztosítékokat a hálózat változatlan továbbműködésére.

2. AZ ALAPTÖRVÉNY X. CIKK (3) BEKEZDÉSE (MTA-KLAUZULA) SÉRELME

A Módtv. 10. §-a, amely szerint hatályát veszti az akadémiai törvény minden, az akadémiai (köztesületi) kutatóhálózatról szóló rendelkezése, sérti az Alaptörvény X. cikk (2) és (3) bekezdését.

2.1. Az alkotmányjogi panasz befogadhatósága. Az Alaptörvényben biztosított jog kérdése

Az Alaptörvény Magyar Tudományos Akadémia-klauzulájára alapított alkotmányjogi panasz a befogadás minden feltételét – személyes érintettség, közvetlenség és jelenbeliség – éppúgy teljesíti, és ugyanolyan indokkal, mint a jelen alkotmányjogi panasz 1. pontja szerinti esetben. Részletesen csak az Alaptörvényben biztosított jog megsértését szükséges külön indokolni.

Az MTA-klauzula – az Alaptörvény X. cikk (3) bekezdése – idetartozó részében a következőképpen szól:

Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia ... tudományos ... szabadságát

Jelen panasz befogadhatósága (e rendelkezést tekintve) azon múlik, hogy a „védi a Magyar Tudományos Akadémia szabadságát” rendelkezés Alaptörvényben biztosított jogot ad-e az Akadémiának, vagy pusztán ún. intézményi garancia. Nem vitatom, hogy a klauzula intézménybiztosíték is, amely a Magyar Tudományos Akadémia (és az MMA) létezését – azaz változatlan fennmaradását – garantálja. Ez önmagában még nem Alaptörvényben biztosított jog. Hogy az legyen, ki kell mutatni, hogy a „védi” ige ezen a helyen a Magyar Tudományos Akadémiának jogot ad az alkotmányos védelemre.

A Magyar Tudományos Akadémia szerint tehát ez a klauzula alkotmányos „jogot” – pontosabban: alkotmányosan védett jogi pozíciót – biztosít a védelemre, melynek tartalmáról lent külön lesz szó. Bármilyen legyen is a tartalma e klauzulának, az nem tekinthető pusztán az intézmény fennmaradása formális – külön tartalom nélküli – biztosítékának. Erre elegendő lenne az Alaptörvény 9. cikk. (3) bekezdésének 1) pontja, amely szerint a köztársaság elnöke „megerősíti tisztségében a Magyar Tudományos Akadémia [...] elnökét”, ami önmagában az intézmény létezésének alkotmányos biztosítéka. [Hasonlóan szólt az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés i) pontja.]

Az MTA-klauzula eszerint több, mint intézménybiztosíték; az alapvető jogokról szóló rendelkezések között – a „Szabadság és felelősség” című részben – lévén elhelyezve, észszerűen állítható, hogy nemcsak objektív intézménybiztosíték, hanem egyben a Magyar Tudományos Akadémiának (és a Magyar Művészeti Akadémiának is) olyan erős jogi pozíciót ad, amely lehetővé teszi, hogy Alaptörvényben biztosított jogról beszélhessünk. Az intézménygarancia sok esetétől eltérően, amely egy-egy intézmény vagy jogintézmény fennmaradását biztosítja (pl. az öröklési jogét, amely nem ad jogot senkinek öröklésre), az MTA-klauzula egy nevével nevezett nemzeti intézmény számára ad alkotmányos védelmet. A „védelem” – melyet a „védi” ige jelent – fogalmilag nem zárja ki, hogy a neki járó védelmet, a védett (a védelem tárgya) igényelje, azaz a védelemre alkotmányos – az Alaptörvényben biztosított – joga (jogi pozíciója) legyen. Nem lenne védelemnek nevezhető, ha az egyetlen védett és az Alaptörvényben megnevezett intézmény nem igényelhetné saját nevében az Alaptörvényben biztosított védelmét.

Az Alaptörvény X. cikk (3) bekezdése eszerint jogot – vagy azzal egyenértékű jogi pozíciót – ad a Magyar Tudományos Akadémiának az alkotmányos védelemre, így alkotmányjogi panasz e tekintetben is befogadható.

2.2. Az MTA-klauzula tartalma

Az MTA- (és az MMA-) klauzulát az Alaptörvény negyedik módosításának 6. cikke 2013. március végén iktatta az Alaptörvénybe. Ennek tartalma a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának, különösen pedig „tudományos szabadságának” – azaz a tudomány szabadságának, amennyiben a Magyar Tudományos Akadémiát érinti – védelme. A tudomány szabadságát egyébként az Alaptörvény X. cikk (1) bekezdése alapvető jogként „biztosítja”, mely nyilván magába foglalja a Magyar Tudományos Akadémia kutatóinak szabadságát. A klauzula alapvetően kettős tartalmú: egyrészt biztosítja (védi) a Magyar Tudományos Akadémia fennállását, másodszer a Magyar Tudományos Akadémia tudományos szabadságát.

2.2.1. A Magyar Tudományos Akadémia fennmaradása

Az MTA-klauzula – az Alaptörvény már idézett 9. cikk (3) bekezdés I) pontja mellett – a Magyar Tudományos Akadémia fennmaradását „védi”. Ez a biztosíték – kisebb változtatásokat ki nem zárva – a Magyar Tudományos Akadémiának 2013-ban (az Alaptörvény negyedik módosítása hatálybalépésekor) fennállt jogi helyzetét védi. A védelem fogalmilag a védett intézmény, érték stb. fenntartását jelenti, ami mindenképpen magában foglalja az intézmény lényeges tulajdonságainak változatlan-ságát.

Az MTA álláspontja szerint ez a védett – fenntartandó – állapot tehát a 2013-as: feltételezhető, hogy az Alaptörvény azt az állapotot kívánta megőrizni és alkotmányosan biztosítani, amely az negyedik módosításkor fennállt; ha nem ezt kívánta volna, akkor módosíthatta volna az Akadémia jogállását. A Módtv. azonban ezen a védett, az Alaptörvény szerint megőrzendő állapotán változtat alapvetően. A Módtv. a Magyar Tudományos Akadémia jogi helyzetén alapvetően és hátrányosan változtatott, megsértve ezzel az MTA-klauzulát mint a Magyar Tudományos Akadémia fennmaradásának biztosítékát.

2.2.2. A Magyar Tudományos Akadémia tudományos szabadságának sérelme

Az Alaptörvény X. cikk (3) bekezdése a Magyar Tudományos Akadémia tudományos szabadságáról beszél. A Módtv. után a Magyar Tudományos Akadémia nem lehet képes a tudomány szabadságának gyakorlására, mert a tudomány műveléséhez szükséges kutatóintézet-hálózat megszűnt az MTA-hoz tartozni. Ez sérti az MTA-klauzulát.

A tudomány szabadsága nem a tudományos vélemény nyilvánításának szabadsága – ez az Alap-

törvény IX. cikkében külön védett alapjog, a véleménynyilvánítás szabadsága, mely a tudományos véleményekre is kiterjed. A tudomány szabadsága a tudományos tevékenység (kutatás) szabadsága, amely magában foglalja a kutatás tárgyának (téma, kérdés stb.) szabad megválasztását, a kutatás módszereinek kiválasztását és a kutatások értékelésének szabadságát is. Ez részben egyéni szabadságjog, még inkább az egyéni szabadság együttes gyakorlása, amelyet a tudomány autonómiájának nevezhetünk. Ezt az Alaptörvény X. cikk második bekezdése általában biztosítja. [A tudomány szabadságáról lásd: 41/2005. (X. 27.) AB határozat, 2005, 459 skk.]

A Magyar Tudományos Akadémia közfeladatai – MTAtv. 3. § – között a Módtv. hatálybalépésével gyakorlatilag nem maradt olyan tudományos tevékenység – kutatás –, amelyről a „tudományos szabadság” fogalma állítható lenne. Az Akadémia megmaradt közfeladatai közül a kutatóhálózat – a Magyar Tudományos Akadémia tudományos kutatásokat folytató intézetei és kutatóközpontjai – hiányzik. Az MTAtv.-ben a Módtv. 10. § b) pontjában található hatályon kívül helyező rendelkezés következtében már nem szerepel a következő szöveg:

b) tudományos kutatások folytatása céljából, a központi költségvetésből támogatott főhivatású kutatóhálózatot tart fenn, megalkotja működési szabályait, és hatékonyan működteti azt; [MTAtv. 3. § (1) b) pont].

A Magyar Tudományos Akadémia számos tudományos közfeladatot lát el a Módtv.-nyel megváltoztatott állapota szerint is, de ezek egyikére sem alkalmazható a tudomány szabadsága, lévén az a tudományos tevékenység (kutatás) szabadsága – ez pedig kikerült az Akadémia közfeladatai közül. A tudományos címek adományozása, a tudományos kiadványok megjelentetése, a tudományos tevékenység dokumentálása, tudományos bizottságok alakítása és működtetése, a „tudományért” (nem a tudományban!) tevékenykedő más szervezetek támogatása [Módtv. 2. § (1) bekezdés] és sok más hasonló közfeladat a tudományhoz kapcsolódó, de nem aktív tudományt művelő, kutató tevékenység. A Módtv., még ha nem tiltja is kifejezetten, gyakorlatilag – közfeladatként mindenképpen – lehetetlenné teszi az átalakított Akadémia számára.

Mindez igazolja, hogy az MTA-klauzula szerint a Magyar Tudományos Akadémia csakis a kutatóhálózattal együtt értendő: ennek fennmaradását biztosítja az Alaptörvény X. cikk (3) bekezdése: az Alaptörvényben védett tudományos szabadsága egyedül a tudományos munkának (a kutatásnak)

van; ez pedig a Módtv. alapján nem tartozik a Magyar Tudományos Akadémia közfeladatai közé. A következtetés mindebből ismét az, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Alaptörvényben biztosított védelme feltétlenül magában foglalja az akadémiai kutatóhálózat fennmaradását. A Magyar Tudományos Akadémia tudományos kutatási tevékenységtől mint közfeladattól való megfosztása ezért alkotmányellenes.

Ez a változtatás sérti az akadémiai kutatóhálózatban működő kutatók tudományos szabadságát is, ez azonban – a befogadás feltételeinek hiányában – nem tárgya a jelen alkotmányjogi panasznak.

3. A VISSZAMENŐLEGES MEGSEMISÍTÉSI KÉRELEM INDOKLÁSA

Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt alkotmányjogi sérelmeket egyedül a Módtv. Alaptörvényt sértő rendelkezéseinek kihirdetésükre visszamenőleges megsemmisítése orvosolhatja. Ex nunc

hatályú megsemmisítés vagy nem változtatna az addigra már fennálló jogi állapotot, vagy legjobb esetben is jogbizonytalanságot eredményezne. Ennek fő oka, hogy a Módtv. számos, az Alaptörvényt súlyosan sértő rendelkezésének nagy része hatályon kívül helyező szabály: ex nunc megsemmisítésüknek ezért nem lenne érdemi hatása. Az ex tunc hatályú megsemmisítésre az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak lehetősége van; a Magyar Tudományos Akadémia indítványozza ennek alkalmazását.

Budapest, 2019. szeptember 2.

Tisztelettel:

a MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
nevében
Dr. Lovász László
elnök

Válogatta: Fonyó Istvánné